

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z wniosku Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A.

w K.

przy uczestnictwie E. D., I. D., A. M. i Skarbu Państwa-Starosty Powiatu B.

o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 września 2016 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczek postępowania E. D., I. D. i A. M. od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 30 lipca 2015 r.,

1) oddala skargę kasacyjną,

2) zasądza od uczestniczek E. D., I. D. i A. M. kwoty po 60 (sześćdziesiąt) zł na rzecz wnioskodawcy Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. w K., tytułem zwrotu kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Polskie Sieci Elektroenergetyczne Spółka Akcyjna w K. wniósł o stwierdzenie, że w 1990 r. nabył przez zasiedzenie służebność o treści służebności przesyłu na nieruchomości uczestników E. D., I. D., A. M., położonej w M. i składającej się z działek o numerach 910/61, 949/61, 1064/61, 1267/61, dla której założona jest księga wieczysta KW nr [...], prowadzona przez ten Sąd.

Uczestnicy E. D., I. D., A. M. wnieśli o oddalenie wniosku.

Postanowieniem z 17 października 2011 r., wydanym po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy w M. stwierdził, że wnioskodawca z dniem 1 października 1991 r. nabył przez zasiedzenie służebność na nieruchomości opisanej w żądaniu wniosku, w pasie o łącznej powierzchni 9.761 m², zaznaczonym na sporządzonym przez biegłego geodetę A. D. wyrysie z mapy ewidencyjnej z 6 kwietnia 2010 r., stanowiącym integralną część postanowienia, polegającą na korzystaniu z posadowionych na tej nieruchomości trwałych i widocznych urządzeń energetycznych, to jest słupa energetycznego oraz napowietrznej linii energetycznej o napięciu 220 kV wraz z prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu bieżącej konserwacji i napraw.

Sąd Rejonowy ustalił, że celem dostawy energii elektrycznej na odcinku J. II-H. we wrześniu 1969 r. powstał projekt realizacji inwestycji dla linii o napięciu 220 kV, natomiast paszport linii po jej wykonaniu został wystawiony we wrześniu 1971 r. Zleceniodawcą i wykonawcą zadania inwestycyjnego był Skarb Państwa, za którego działały Zakłady Energetyczne Okręgu P. K. Zakład Energetyczny G.

Jeden ze słupów energetycznych tej linii znajduje się na nieruchomości, której dotyczy wniosek. Przebiega przez nią również odcinek linii od słupa nr 27 do słupa nr 29 o długości 800 m.

Właścicielami nieruchomości, której dotyczy wniosek są uczestnicy, a ich poprzednikiem prawnym był H. D.

Wnioskodawca jest następcą prawnym Skarbu Państwa i przedsiębiorstw, które kolejno eksploatowały urządzenia energetyczne posadowione na gruncie uczestniczek. Od 1994 r. na tej nieruchomości trzykrotnie przeprowadzano poważniejsze prace modernizacyjne dotyczące urządzeń wchodzących w skład linii energetycznej, a we wcześniejszym okresie wykonywano na niej prace

eksploatacyjne polegające na wchodzeniu na nieruchomości i sprawdzaniu ich sprawności technicznej.

Strony korespondowały w sprawie odszkodowania za zajmowanie nieruchomości na potrzeby linii energetycznej, ale nie doszły do porozumienia.

Sąd Rejonowy uznał, że wniosek zasługuje na uwzględnienie na podstawie art. 285 § 1 i art. 292 k.c. w związku z art. 172 k.c., bowiem przed wejściem w życie art. 305¹ k.c. możliwe było stwierdzenie zasiedzenia służebności o treści służebności przesyłu, a dla takiej służebności nie jest konieczne oznaczenie nieruchomości władnącej. Posiadanie służebności gruntowej kwalifikuje się zgodnie z art. 336 k.c. jako posiadanie zależne.

Zdaniem Sądu Rejonowego, wnioskodawca wykazał przesłanki zasiedzenia służebności, a dowody przez niego przedstawione wskazują na wrzesień 1971 r. jako najwcześniejszy moment powstania na nieruchomości uczestniczek trwałego i widocznego urządzenia wchodzącego w skład przedsiębiorstwa przesyłowego. Wobec nieoznaczenia daty dziennej zajęcia nieruchomości na te cele, sąd przyjął ostatni dzień miesiąca jako początek biegu terminu zasiedzenia. Nie podzielił przy tym poglądu uczestniczek o braku możliwości doliczenia posiadania służebności przez poprzedników prawnych wnioskodawcy, w tym Skarbu Państwa, do okresu zasiedzenia, bowiem wnioskodawca prawidłowo określił i wykazał przenoszenie posiadania służebności między kolejnymi właścicielami linii energetycznej. Za logiczne uznał, że przeniesienie posiadania służebności o treści służebności przesyłu wykonywanego na nieruchomości uczestników towarzyszyło przejściu prawa własności posadowionych na niej urządzeń przesyłowych.

Sąd Rejonowy nie podzielił również zarzutu uczestniczek, że zajęcie i wybudowanie słupa linii energetycznej na ich nieruchomości było samowolne, a z perspektywy uczestniczek miało cechy siły wyższej. Zakres obciążenia służebnością Sąd Rejonowy określił w oparciu o opinię biegłego sądowego.

W uwzględnieniu apelacji uczestniczek Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z 12 września 2012 r. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego z 17 października 2011 r. w ten sposób, że wniosek oddalił, gdyż uznał, że przed 3 sierpnia 2008 r. służebność o treści służebności przesyłu mogła funkcjonować w systemie prawnym co najwyżej jako rodzaj służebności gruntowej, a taka służebność może

powstać wyłącznie na rzecz oznaczonej nieruchomości władnącej. Skoro wnioskodawca takiej nieruchomości nie oznaczył, to samo wykonywanie przez niego i jego poprzedników na nieruchomości uczestniczek aktów świadczących o posiadaniu urządzeń przesyłowych nie wystarczy dla przyjęcia, że nabył na tej nieruchomości służebność gruntową o treści służebności przesyłu.

Na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy, postanowieniem z 18 września 2014 r., V CSK 553/13, Sąd Najwyższy uchylił postanowienie Sądu Okręgowego z 12 września 2012 r. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Za błędne uznał stanowisko Sądu Okręgowego, jakoby dla uwzględnienia wniosku konieczne było wykazanie przez wnioskodawcę oznaczenia i położenia nieruchomości władnącej oraz wykazanie decyzją właściwego wojewody przejścia posiadania służebności ze Skarbu Państwa na przedsiębiorstwo energetyczne.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, postanowieniem z 30 lipca 2015 r., Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego z 17 października 2011 r. Sąd Okręgowy powołał się na art. 398²⁰ k.p.c. i stwierdził, że w świetle wykładni prawa dokonanej przez Sąd Najwyższy bezzasadne są zarzuty uczestników, jakoby wnioskodawca nie wykazał, iż doszło do przeniesienia na jego rzecz posiadania nieruchomości w zakresie treści służebności przesyłu, jak również jakoby konieczne było oznaczenie nieruchomości władnącej dla tej służebności. Gdy zaś chodzi o oznaczenie początkowej daty, od której poprzednik prawny wnioskodawcy korzystał z nieruchomości poprzednika prawnego uczestniczek w zakresie treści rozważanej służebności, to Sąd Okręgowy stwierdził, iż niewątpliwie paszport linii energetycznej został wystawiony już po jej zbudowaniu, a zatem Sąd Rejonowy prawidłowo określił początkowy termin biegu zasiedzenia służebności.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego z 30 lipca 2015 r. uczestniczki E. D., I. D. i A. M. zarzuciły, że orzeczenie to zapadło z naruszeniem prawa materialnego, to jest: - art. 172 k.c. w zw. z art. 292 i art. 285 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że wnioskodawca spełnił przesłanki zasiedzenia służebności, gdy tymczasem zajął on nieruchomość uczestników na podstawie ustawy z 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania

nieruchomości (tekst jedn. Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.); - art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 oraz art. 64 Konstytucji RP oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka podstawowych wolności w zw. z art. 292, art. 172 § 1 i art. 285 § 1 i 2 k.c. przez ich niezastosowanie. Uczestnicy zarzucili też, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem prawa procesowego, to jest art. 232 k.p.c. w zw. z art. 3, art. 227 k.p.c. oraz art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca wykazał okoliczności, z których wywodził skutki prawne.

Wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie może odnieść skutku zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 232 k.p.c. w zw. z art. 3, art. 227 k.p.c. oraz art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca wykazał okoliczności, z których wywodził skutki prawne. Jest on bowiem skierowany przeciwko ustaleniom faktycznym, które były podstawą zastosowania prawa materialnego. Tymczasem według art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Niniejsza sprawa była już rozpoznawana przez Sąd Najwyższy, który w postanowieniu z 18 września 2014 r., V CSK 553/13, uchylając postanowienie Sądu Okręgowego oddalające wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności, wyraził pogląd, że przed 3 sierpnia 2008 r. mogło dojść do nabycia w drodze zasiedzenia służebności o treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa korzystającego z urządzeń przesyłowych, nie zaś na rzecz właściciela nieruchomości władnącej.

U podstaw takiego stanowiska musiało leżeć założenie, że przed 3 sierpnia 2008 r., a zatem przed wprowadzeniem do systemu prawnego służebności przesyłu, istniała możliwość uzyskania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu. Jej ustanowieniu, ale też nabyciu w drodze zasiedzenia w razie długotrwałego korzystania z nieruchomości w zakresie treści takiej służebności, nie sprzeciwiały się art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 oraz art. 64

Konstytucji RP oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka podstawowych wolności. Kwestionowanie powyższego stanowiska obecnie nie jest możliwe, gdyż z art. 398²⁰ k.p.c. wynika, że nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w danej sprawie przez Sąd Najwyższy. Wykładnia ta jest wiążąca nie tylko dla sądu, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania, ale i dla Sądu Najwyższego.

Forsowany przez skarżącego pogląd, jakoby poprzednik prawny wnioskodawcy wykorzystywał nieruchomości poprzednika prawnego uczestniczek w ramach władztwa publicznoprawnego, stosownie do art. 35 ustawy z 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, nie znajduje oparcia w ustaleniach faktycznych będących podstawą wydania zaskarżonego postanowienia. Wnioskodawca nie twierdził i nie przedstawił dowodów na okoliczność, że przystąpił do wykonywania aktów posiadania urządzeń przesyłowych na nieruchomości poprzednika prawnego uczestniczek w oparciu o decyzję ograniczającą prawo jej byłego właściciela, stosownie do art. 35 ustawy z 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Wydanie wnioskodawcy takiej decyzji tworzyłoby po jego stronie trwałe tytuły do wykorzystywania nieruchomości uczestniczek na potrzeby posadowienia na niej i następnie eksploataowania urządzeń przesyłowych. Dysponujący taką decyzją wnioskodawca nie musiałby obecnie zabiegać o zalegalizowanie swojego władania nieruchomością uczestniczek w zakresie treści służebności przesyłu. Wydanie przez upoważniony organ administracji publicznej decyzji administracyjnej jest czynnością konwencjonalną, której podjęcia nie można domniemywać. Oznacza to, że o wydaniu decyzji nie można wnioskować na tej podstawie, że w rzeczywistości społecznej zaistniały okoliczności faktyczne, które by usprawiedliwiały doprowadzenie do wszczęcia postępowania administracyjnego i skonkretyzowania

w formie decyzji praw i obowiązków jakiegoś podmiotu. Decyzję można uznać za wydaną tylko wtedy, gdy organ administracji publicznej przez umocowanego do działania w swoim imieniu pracownika złoży wobec zewnętrznego dla administracji podmiotu, w przepisanej formie, oświadczenie woli tworzące rozstrzygnięcie, do wydania którego umocowuje go ustawodawca. W innym przypadku decyzja nie zostaje wydana, nawet jeśli istniały podstawy ku temu, by taką decyzję wydać. Skoro w obrębie ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie brak jest danych o tym, żeby wnioskodawca wszedł w posiadanie nieruchomości poprzednika prawnego uczestniczek legalnie, w związku z ograniczeniem uprawnień jej właściciela na drodze administracyjnej, to należy przyjąć, że zarówno poprzednicy prawni wnioskodawcy, jak i on sam objął tę nieruchomość w posiadanie w zakresie treści służebności przesylu bez podstawy prawnej. Wykonywanie posiadania nieruchomości uczestniczek w zakresie treści służebności przesylu przez dostatecznie długi czas spowodowało, że wnioskodawca nabył tę służebność przez zasiedzenie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 108 § 1, 98 § 1 i 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

db

eb